

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.43.241006>

УДК 341.9.01; 341.9.018

*До 30-річчя кафедри міжнародного права
факультету міжнародних відносин
Львівського національного університету ім. Івана Франка*

Г. С. Фединяк, канд. юрид. наук, доцент
Львівський національний університет імені І. Франка
Кафедра міжнародного права
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна

У ЛАБІРИНТАХ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Стаття присвячена розвитку міжнародного приватного права як науки в Україні, внеску в науку міжнародного приватного права, зробленого фахівцями кафедри міжнародного права факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені І. Франка, а також їх внеску в навчально-методичне забезпечення викладання цієї навчальної дисципліни. В статті констатується наступність, що спостерігається в науці міжнародного приватного права України.

Звернено увагу на актуальні проблеми міжнародного приватного права України, які потребують вирішення. Серед питань, що слід вирішити, є питання про самостійність (чи несамостійність) міжнародного приватного права як галузі права України. Потребує вирішення проблема все частішого звернення громадян України до іноземного права для вирішення спірних правовідносин за їх участю замість звернення цих громадян до колізійних і матеріально-правових норм України. Потребують вирішення й питання, що виникли у зв'язку з пандемією, пов'язаною з поширенням інфекції, викликані COVID-19.

Ключові слова: міжнародне приватне право, галузь права, приватноправові відносини, іноземний елемент, наука міжнародного приватного права, навчальна дисципліна.

Постановка проблеми. У більшості держав світу норми міжнародного приватного права відіграють важливе значення у регулюванні суспільних відносин, адже завданням міжнародного приватного права, як системи норм, є таке регулювання правових відносин, які ґрунтуються на засадах юридичної рівності сторін, вільному волевиявленні, майновій самостійності, за участю іноземного елемента, яке забезпечує захист прав та інтересів особи; створення єдиного правового простору щодо здійснення суб'єктами права своїх прав та обов'язків; укріплення співпраці держав, що належать до різних економічних, соціальних і культурних систем, у сфері правотворення та правозастосування.

Більшість країн мають сформовану систему матеріально-правових та колізійних норм, які з часом переглядаються. У чималій кількості з них ці норми кодифіковані у спеціальних нормативно-правових актах. Кількість норм міжнародного приватного права залежить від нормотворців, які бажають захистити, у правовому розумінні, в першу чергу громадян (підданих) своєї держави, зокрема у випадку виникнення їх правового інтересу за кордоном. Якість цих норм залежить від шляху, який подолав нормотворець при створенні норм, призначених для врегулювання приватноправових відносин з іноземним елементом. Тобто до уваги береться історичний період часу зародження матеріально-правових та колізійних норм, починаючи з стародавнього права, у тому числі й розвиток доктринальних вчень та й науки міжнародного приватного права в цілому.

В Україні міжнародне приватне право, як і в інших державах, також пройшло певний шлях становлення (і як система норм, і як наука, і як навчальна дисципліна). Доцільно звернутися до питання становлення міжнародного приватного права в Україні з тим, щоб з'ясувати деякі етапи його розвитку, визначити правові проблеми, що можуть бути подолані завдяки нормам міжнародного приватного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку міжнародного приватного права як науки фахівцями кафедри міжнародного права факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка наукові публікації не присвячувалися. Хоча про організацію кафедри міжнародного права повідомлялося в одному з наукових видань Інституту держави і права ім. В. М. Корецького Академії наук України [1, с. 204].

Метою написання статті є показ внеску (як в науку міжнародного приватного права, так і в навчально-методичне забезпечення викладання цієї навчальної дисципліни) спеціалістів кафедри міжнародного права, що була утворена у 1991 р. у складі факультету міжнародних відносин Львівського державного університету ім. Івана Франка, а також прогнозування можливого подальшого розвитку науки міжнародного приватного права України.

Виклад основного матеріалу. Сучасні матеріально-правові норми міжнародного приватного права багатьох держав, зокрема континентальної системи права, ґрунтуються на стародавньому праві, на нормах права раннього середньовіччя. Так для права України значення мають, серед інших, норми договорів, укладених князем Олегом з греками 911 р., князем Ігорем 944 р., норми Руської Правди [2, с. 10].

У зазначений та пізніші періоди розвитку суспільства статуту, що діяли на певних територіях, конкурували між собою, утворюючи поступово основи сучасного колізійного (конфліктного) права, що своєю чергою стало основою теперішнього міжнародного приватного права держав.

Формування системи норм міжнародного приватного права нинішньої України не відірвано від теорій та доктринальних течій, що панували в Європі у XVI–XIX століттях. Однак сучасного вигляду це право набуло у XX ст. Знайомі сьогодні юристам норми міжнародного приватного права України сформувалися під впливом створення правової бази Союзу РСР. З розпадом СРСР у 1991 р. чимало норм міжнародного приватного права, які передбачалися у Цивільному кодексі Української РСР 1963 р., знайшли своє місце у Законі України, що був прийнятий після чотирнадцяти років існування незалежної України. Йдеться про Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р., на формування норм якого вплинули правові системи інших держав, зокрема Сполучених Штатів Америки. [3] Наприклад, саме з американської системи права було запозичене колізійну прив'язку – закон найтіснішого зв'язку з правовідношенням.

З часу проголошення Україною незалежності її кордон стали активно перетинати як іноземні громадяни, прибуваючи на територію України, наприклад, з метою налагодження зовнішньоекономічних зв'язків з юридичними особами України, з метою усиновлення дітей, народжених в Україні, так і громадяни України, масово слідуючи за кордон з метою працевлаштування, а згодом навчання у іноземних освітніх закладах, а нині – ще й у якості туристів та на лікування. В останнє десятиріччя громадяни України все частіше стають власниками нерухомого майна за кордоном. На протигагу їм іноземні громадяни все частіше користуються сурогатним материнством, поширеним в Україні, з метою задоволення потреб своєї сім'ї та інтересів «старіючих» країн. Зростає кількість держав, з якими налагоджуються міжнародні перевезення. Зазначені обставини зумовили активне приєднання України до багатьох міжнародних багатосторонніх договорів. Україна стала активніше укладати міжнародні двосторонні договори, які часто містять норми, що регулюють цивілістичні відносини з іноземним елементом, з більшістю країн світу.

З того часу, коли розпочався процес уніфікації Україною норм міжнародного приватного права з нормами приватного права ЄС, починають змінюватися норми міжнародних двосторонніх договорів за участю України. Так, Угода між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення від 1 грудня 2005 р., що затверджена Указом Президента України 1 вересня 2006 р. [4; 5], стала причиною зміни 22 міжнародних двосторонніх договорів за участю України, які регулюють питання міжнародних повітряних перевезень. З деякими державами навіть було укладено нові міжнародні договори. Наприклад, з Республікою Польща міжнародна двостороння угода –

Угода між Урядом Республіки Польща та Урядом України про повітряне сполучення від 20 січня 1994 р. [6] була замінена Угодою між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про повітряне перевезення від 12 березня 2013 р. [7]

Останні п'ятнадцять років змінюється законодавство України (в широкому значенні цього терміна) у сфері зовнішньоекономічної діяльності, що торкається суб'єктів права, яким надаються повноваження на експорт/імпорт товарів військового призначення. Так, зокрема, створюються переліки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, яким надаються повноваження на експорт товарів військового призначення власного виробництва та імпорт товарів військового призначення для використання їх у власному виробництві. Один з таких Переліків затверджений Постановою Кабінету Міністрів України «Про порядок поставок продукції в рамках Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про виробничу і науково-технічну кооперацію підприємств і організацій оборонних галузей промисловості» від 26 вересня 2005 р. [8] Зміни торкнулися навіть усталеного визначення поняття «зовнішньоекономічна діяльність», використаного в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. [9] та Господарському кодексі України від 16 січня 2003 р. [10]

Сьогодні норми міжнародного приватного права України займають значний обсяг, порівняно з обсягом норм, які існували до червня 2005 р., а тим паче до 1991 р. До того ж, як зазначалося, ці норми активно змінюються. Тому визначити належним чином право, яке підлягає застосуванню до питань у сфері приватноправових відносин з іноземним елементом, з'ясувати порядок дії цих норм з врахуванням загальних положень міжнародного приватного права (застереження про публічний порядок; зворотного відсилання та відсилання до права третьої держави; правил про взаємність; застереження про обхід закону; імперативність, надімперативність та диспозитивність норм), вирішити питання про визнання документів, виданих органами іноземних держав, визначити процесуальну правоздатність й дієздатність іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб, з'ясувати підсудність судам України справ з іноземним елементом, вирішити питання про виконання судових доручень, визнання й виконання в Україні рішень іноземних судів юристу часто буває достатньо складно. До того ж слід пам'ятати про наявність колізійних та матеріально-правових норм у іноземних державах, які є суверенними, і норми яких застосовуються незалежно від права України, а відтак можуть впливати на регулювання правовідносин з іноземним елементом, наприклад, за участі у правовідносинах громадян України чи юридичних осіб, інкорпорованих в Україні. Зважаючи на вказане, стає зрозумілим, чому міжнародне приватне право порівнюють з вищою математикою (М. М. Богуславський). Цим же, а також необхідністю володіти знаннями з базових юридичних дисциплін, як то цивільне право, сімейне право, трудове право та інших, знаннями з порівняльного права та правознавства (цивільного, торговельного тощо), зумовлено вивчення курсу міжнародного приватного права у багатьох державах світу на старших курсах юридичних факультетів.

На момент розпаду СРСР і становлення України як окремої держави правова наука України була представлена окремими науковими працями вчених з питань міжнародного приватного права. Порівняно із сьогоденням можна говорити про відсутність три десятиліття назад значної кількості наукових праць з проблем міжнародного приватного права. Оскільки автор цієї статті тільки з 1991 р. почав займатися питаннями міжнародного приватного права, що називається «з чистого для себе листа», бо на момент закінчення вищого навчального закладу такий курс не викладався, то доводилося буквально знайомитися з складною системою юридичних норм міжнародного приватного права, вивчати ґрунтовні та якісні, з юридичної точки зору, проте поодинокі та розрізнені наукові праці вчених України у сфері міжнародного приватного права. Йдеться, зокрема, про праці видатного радянського, українського вченого, доктора юридичних наук, професора В. М. Корецького (1890–1984). Його наукові публікації були і залишаються цінними як для юристів-практиків, так і вчених, і звичайно ж для студентів та аспірантів. Серед них: «Проблеми частного права в договорах, заключённых советскими республиками

с иностранными государствами» (1922 р.), «Территориальные пределы исполнительной силы судебных решений по гражданским делам (по поводу циркуляра Верховного Суда РСФСР от 8.12.1923 г. за № 72)» (1924 р.), «Оговорка о взаимности в международном частном праве» (1925 р.), «Очерки международного хозяйственного права» (1928 р.), «Очерки англо-американской доктрины и практики международного частного права» (1948 р.) [11].

Наукова стаття іншого видатного радянського, українського вченого, доктора юридичних наук, професора, який займався багатьма питаннями міжнародного приватного права, Г. К. Матвеева (1908–1996) «Предмет, система и задачи дальнейшего развития международного частного права» (1980 р.) [12] стала основою для вирішення багатьох питань теорії міжнародного приватного права. Науковець також залишив у спадщину майбутнім поколінням студентів та аспірантів за своєю редакцією навчальний посібник «Международное частное право» (1985 р.) [13]. У ньому розкриті найбільш складні на той час питання міжнародного приватного права, дано характеристику окремим інститутам міжнародного приватного права.

Відомими і витребуваними до нині є також праці непересічного українського вченого радянського періоду розвитку науки в Україні, доктора юридичних наук, професора Ю. Г. Матвеева (1940–1990). Серед них: «Англо-американское деликтное право» (1973 р.), «Международные конвенции по авторскому праву» (1975, 1978 роки), «Международная охрана авторских прав» (1987 р.) [14; 15; 16].

Вивчення міжнародного приватного права неможливо уявити без праць видатного радянського, українського вченого, доктора юридичних наук, професора О. А. Підпригорі (1926–2005). Адже міжнародне приватне право України як право приватне має романську основу, а зазначений вчений належить до найвизначніших спеціалістів світової юридичної науки в сфері римського приватного права, цивільного права, зокрема, права у сфері інтелектуальної власності. Не втрачає наукової цінності його праця: «Правове регулювання інтелектуальної власності» (у співавторстві з О. О. Підпригорою, 1998 р.), яка на сьогодні є основоположною з питань інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві України [17].

Видатний вчений України, кандидат юридичних наук, доцент В. І. Кисіль (1948–2019) вперше запропонував розробити закон про міжнародне приватне право, який діяв би в межах СРСР. [18; 19] Спільна праця В. І. Кисіля з кандидатом юридичних наук, доцентом В. П. Пастуховим, що була присвячена правовому статусу іноземців в гетерогенній для них державі, містила основні положення стосовно право- та дієздатності іноземців, які актуальні й до нині в будь-якій правовій державі. [20] Численні наукові праці доктора юридичних наук, професора В. І. Кисіля є основою сучасного міжнародного приватного права України та дороговказом для розвитку вітчизняного міжнародного приватного права. Серед них не можна не згадати його фундаментальну працю, яка створює засади пізнання міжнародного приватного права України та інших держав, присвячену кодифікації міжнародного приватного права – «Міжнародне приватне право: питання кодифікації» (2000 р.) [21].

Вказані публікації, а також праці деяких інших вчених, зокрема колишнього СРСР, а згодом Росії, як то професора М. М. Богуславського, професора Л. Н. Галенської, стали для автора цієї статті основою оволодіння знаннями з міжнародного приватного права. В результаті за 30 років існування кафедри міжнародного права у Львівському національному університеті ім. І. Франка автором цієї статті було захищено дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему: «Проблеми регулювання деліктних зобов'язань з іноземним елементом» (1994 р.) [22], підготовлено докторську дисертацію на тему: «Транснаціональна корпорація як учасник цивільно-правових договорів з приймаючою державою (теоретичні аспекти)» (2008 р.), що була двічі рекомендована до захисту кафедрою цивільного права Одеської національної юридичної академії (нині: Національний університет «Одеська юридична академія»)¹.

¹ Витяг з протоколу № 22 засідання кафедри цивільного права Одеської національної юридичної академії від 23 червня 2008 р. та витяг з протоколу № 7 від 14 грудня 2009 р. Захист не відбувся з причин не залежних від автора.

дозволило автору цієї статті опублікувати понад 120 наукових та навчально-методичних праць, серед яких 3 монографії [23; 24; 25]. Починаючи з 1997 р. опубліковано десять підручників й інших навчальних посібників (переважна більшість з яких у роздільному співавторстві з Л. С. Фединак), серед яких «Довідник з міжнародного приватного права та міжнародного цивільного процесу» (у роздільному співавторстві з Л. С. Фединак) [26], два практикуми з міжнародного приватного права та міжнародного цивільного процесу (у роздільному співавторстві з названим вченим) [27; 28]. Вказані праці, опублікований автором курс лекцій з міжнародного приватного права, дозволяють забезпечувати навчальний процес при викладанні міжнародного приватного права. Таке забезпечення стало особливо витребуваним у час дистанційного навчання, зумовленого пандемією, пов'язаною з поширенням COVID-19.

Незважаючи на великий обсяг норм міжнародного приватного права України, вагому теоретичну спадщину вчених нашої держави, численні наукові й навчальні публікації сучасних науковців України, перед вітчизняною наукою міжнародного приватного права сьогодні є багато не вирішених проблем. Наприклад, в науці міжнародного приватного права України остаточно не вирішено питання про самостійність (чи несамостійність) міжнародного приватного права як галузі права. Іншою проблемою є звернення громадян України до іноземних правових систем з метою вирішення спірних правовідносин, якщо на основі вітчизняного міжнародного приватного права вирішити правовідносини не можливо. Адже вирішення спірних питань, що належать до сфери регулювання міжнародного приватного права, іноді унеможливають норми права публічного, наприклад, міграційного, зокрема, норми про в'їзд на територію України чи виїзд з її території. Особливої актуальності питання застосування норм міжнародного приватного права України та інших держав, набудуть, скажімо, у разі здійснення так званого вакцинного туризму, який є одним із способів подолання пандемії, зумовленої вірусом COVID-19 та його мутацією.

Звертаючись до міжнародного приватного права як до навчальної дисципліни доречно зазначити наступне. Тривалий час міжнародне приватне право як порівняно великий курс (за обсягом кількості аудиторних годин) викладався у чотирьох провідних вищих навчальних закладах СРСР. В Україні його вивчення було доволі звуженим. Так, в 50–60-х роках ХХ ст. на юридичному факультеті Львівського державного університету ім. І. Я. Франка окремі лекції, у яких висвітлювалися деякі питання міжнародного приватного права, читав запрошений спеціаліст В. М. Корецький. Лекції з деяких питань приватного права проводив В. І. Калинович (один із деканів юридичного факультету Львівського державного університету ім. І. Франка).

У вищих навчальних закладах, як то з місцем розташування в Одесі, Харкові, Києві також викладалися невеликі за обсягом курси міжнародного приватного права. Наприклад, у Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка лекції з міжнародного приватного права блискуче викладав професор Г. К. Матвєєв. Згодом лекції, які читав для студентів непересічний науковець В. І. Кисіль, завжди викликали непідробний інтерес та залишали незабутні враження у слухачів.

З 1991 р. в Україні змінюється правова політика. Це позначилося не лише на оновленні законодавства та міжнародних договорів, що містили норми міжнародного приватного права, але й на збільшенні кількості годин навчального курсу «Міжнародне приватне право». Якщо у 1991–1994 роках цей курс охоплював усього якийсь десяток аудиторних годин, то через десятиліття-друге його почали викладати аж два семестри. Курс «Міжнародне приватне право» почали викладати також у неюридичних вищих учбових закладах, і не тільки вищих, як, наприклад, у технікумах (згодом їх перейменували у коледжі).

В 1991 р. у Львівському державному університеті імені І. Франка було засновано кафедру міжнародного права. З 1994 р. навчальний процес, пов'язаний з організацією викладання навчальної дисципліни «Міжнародне приватне право» по кафедрі міжнародного права на факультеті міжнародних відносин, забезпечує автор цієї статті, у різні роки

забезпечували кандидат юридичних наук, доцент Л. С. Фединяк, кандидат юридичних наук, доцент В. М. Лисик, асистент Р. З. Стасів (1981–2020).

Автор цієї статті протягом ряду років також забезпечує викладання супутніх навчальних дисциплін та спеціальних курсів, а сьогодні ще й дисциплін вільного вибору студента на зазначеному факультеті. Інші спеціалісти, зокрема, Л. С. Фединяк ряд років забезпечувала викладання курсу «Порівняльне цивільне та торговельне право», спецкурсів: «Міжнародний цивільний процес», «Міжнародний комерційний арбітраж», «Легалізація та визнання документів іноземних держав», В. М. Лисик – спецкурс: «Інтелектуальна власність».

Асистент Р. З. Стасів – серед іншого, чимало років забезпечував проведення семінарських занять з дисципліни «Міжнародне приватне право» та дотичних до міжнародного приватного права навчальних дисциплін, читав курс «Порівняльне цивільне й торговельне право». Завдяки високому професіоналізму, найкращим людським якостям, якими володів Р. З. Стасів, його заняття завжди користувалися популярністю у студентів.

Останній рік процес викладання для спеціалістів усіх навчальних закладів набув нових рис, оскільки навчальний процес перейшов у дистанційну форму через пандемію, зумовлену COVID-19. Значно розширилися можливості подачі інформації студентам. Водночас особливої актуальності набуває потреба у вирішенні проблем, пов'язаних з використанням новітніх технологій та іноземних платформ для проведення занять, й вирішенням питань захисту авторських прав.

Висновки і пропозиції. 1. Норми міжнародного приватного права України, маючи романську основу, сформовані під впливом історичного розвитку норм приватного права.

2. Можна виділити кілька етапів формування норм міжнародного приватного права України. До 1991 р. Україна мала чітку, лаконічно викладену систему норм міжнародного приватного права. З 1991 р. до 2005 р. коло норм міжнародного приватного права України розширюється. У цей період та й після 2005 р. норми міжнародного приватного права України змінюються під впливом наближення норм права України до права США та ЄС. З 2004–2005 років відбувається зміна багатьох норм міжнародного приватного права України в бік посилення регламентації військово-технічної діяльності юридичних осіб.

3. Наукові погляди на вирішення проблем міжнародного приватного права України формувалися на основі ґрунтовних, якісних, хоч і розрізнених наукових праць видатних вчених України як то В. М. Корецького, Г. К. Матвєєва, Ю. Г. Матвєєва, О. А. Підпригори, О. О. Підпригори, В. І. Кисіля, В. П. Пастухова та деяких інших. Непересічне значення мали й праці видатних вчених колишнього СРСР, а тепер іноземних держав, наприклад, М. М. Богуславського, Л. Н. Галенської.

4. Займаючись три десятиліття проблемами міжнародного приватного права, автор цієї статті вкотре наполягає на існуванні окремої, самостійної галузі права – міжнародного приватного права України. Цю галузь права можна виокремити за предметом регулювання та специфічними методами правового регулювання.

5. Останнім часом застосування до спірних відносин приватноправового характеру з іноземним елементом норм міжнародного приватного права України залежить не тільки від цих норм, але й від норм інших галузей права, зокрема, публічного права.

6. Дистанційна форма навчання, яка сьогодні активно використовується у багатьох державах, в тому числі і в Україні, зумовлює потребу переглянути деякі норми права України стосовно захисту авторських прав у зв'язку з використанням новітніх технологій дистанційного зв'язку.

Список використаної літератури

1. Юридична наука і освіта в Україні / Ю. С. Шемшученко, І. Б. Усенко, Б. М. Бабій та ін.; Відп. ред. Ю. С. Шемшученко; АН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К.: Наукова думка, 1992. 304 с.
2. Фединяк Г. С. Міжнародне приватне право. Курс вибраних лекцій. К.: Юрінком Інтер, 1997. 429 с.
3. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709_15#Text

4. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення від 1 грудня 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_743
5. Про затвердження Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення: Указ Президента України від 21 вересня 2006 р. № 774/2006. Офіційний вісник України. 2006. № 39. Ст. 2619.6.
6. Угода між Урядом Республіки Польща та Урядом України про повітряне сполучення від 20 січня 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_024#Text
7. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про повітряне перевезення від 12 березня 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_197#Text
8. Про порядок поставок продукції в рамках Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про виробничу і науково-технічну кооперацію підприємств і організацій оборонних галузей промисловості: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2005 р. № 984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2005-%D0%BF?lang=uk#Text>
9. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
10. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
11. Корецкий В. М. Избранные труды. Кн. 1. / Ред. колл.: Денисов В. Н. и др. К.: Наукова думка, 1989. 344 с.
12. Матвеев Г. К. Предмет, система и задачи дальнейшего развития международного частного права // Советский ежегодник международного права. 1978. М., 1980. С. 285–297.
13. Международное частное право / Под общ. ред. Г. К. Матвеева. К.: Головн. изд-во издат-кого объединения «Вища школа», 1983. 175 с.
14. Матвеев Ю. Г. Англо-американское деликтное право. М., 1973.
15. Матвеев Ю. Г. Международные конвенции по авторскому праву. М., 1978.
16. Матвеев Ю. Г. Международная охрана авторских прав. М., 1987.
17. Підпригора О. А., Підпригора О. О. Право інтелектуальної власності України: Навч. посібник для студентів юрид. вузів і фак. ун-тів. К.: Юрінком Інтер, 1998.
18. Кисиль В. И. Перспективы кодификации международного частного права в СССР // Вестник Киевского университета. Сер.: Междунар. отнош. и междунар. право. 1989. Вып. 28.
19. Кисиль В. И. Правовая реформа в СССР и некоторые аспекты международного частного права // Советское государство и право. 1990. № 1. С. 98–104.
20. Кисиль В. И., Пастухов В. П. Правовой статус иностранцев в СССР. К.: Вища школа, 1987.
21. Кисиль В. И. Міжнародне приватне право: питання кодифікації. К.: Україна, 2000. 426 с.
22. Фединяк Г. С. Проблеми регулювання деліктних зобов'язань з «іноземним елементом». Дис. ... канд. юрид. наук. К., 1995. 206 с.
23. Фединяк Г. С. Правосуб'єктність транснаціональних корпорацій у час глобалізаційних процесів (аспекти міжнародного права та міжнародного приватного права): [монографія]. К.: Атіка, 2007. 200 с.
24. Фединяк Г. С. Цивільно-правова природа транснаціональних корпорацій та їх договорів з приймаючою державою: [монографія]. К.: Атіка, 2008. 344 с.
25. Фединяк Г. С. Транснаціональна корпорація як учасник громадянсько-правових договорів з приймаючим государством: [монографія]. К.: Атіка, 2011. 372 с.
26. Фединяк Г. С., Фединяк Л. С. Довідник з міжнародного приватного права та міжнародного цивільного процесу. К.: Алерта, 2019. 234 с.
27. Фединяк Г. С., Фединяк Л. С. Практикум з міжнародного приватного права та міжнародного цивільного процесу. К.: Алерта, 2020. 226 с.
28. Фединяк Г. С., Фединяк Л. С. Практикум з курсу «Міжнародне приватне право»: Навч. посібн. К.: Атіка, 2007. 312 с.

References

1. Legal science and education in Ukraine (1992) / Yu. S. Shemshuchenko, I. B. Usenko, B. M. Babiy, etc.; Resp. ed. Yu. S. Shemshuchenko; Academy of Sciences of Ukraine. Inst. of State and Law. V. M. Koretsky. K.: Naukova dumka. 304 p. [in Ukrainian].
2. Phedinyak H. S. (1997) International private law. Course of selected lectures. Kyiv: Jurinkom Inter. 429 p. [in Ukrainian].
3. On private international law № 2709-IV (2005, June 11). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709_15#Text [in Ukrainian]
4. Agreement between Ukraine and the European Community on certain aspects of air services of 1 December 2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_743 [in Ukrainian]
5. On approval of the Agreement between Ukraine and the European Community on certain aspects of air services: Decree of President of Ukraine from September 21, 2006. (2006) Official Bulletin of Ukraine. 39. 2619 [in Ukrainian]

6. Agreement between the Government of the Republic of Poland and the Government of Ukraine on Air Services of January 20, 1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_024#Text [in Ukrainian]
7. Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Poland on air transportation of March 12, 2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_197#Text [in Ukrainian]
8. On the procedure for supplying products under the Agreement between the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Government of the Republic of Belarus on production and scientific and technical cooperation of enterprises and organizations of defense industries: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from September, 26, 2005. № 984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2005-%D0%BF?lang=uk#Text> [in Ukrainian].
9. On foreign economic activity: Law of Ukraine. № 959-XII (1991, April, 16). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> [in Ukrainian].
10. Commercial Code of Ukraine: Law of Ukraine № 436-IV. (2003, January 16). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
11. Koretsky V.M. (1989). Selected Works. Book. 1. / Ed. call.: Denisov V.N. et al. Kyiv: Naukova Dumka. 344 p. [in Russian].
12. Matvejev G.K. (1980) Subject-matter, system and objectives of further development of private international law // Soviet year-book of international law. 1978. Moscow: «Nauka». P. 285–297. [in Russian].
13. Private international law / Total. ed.: G.K. Matveev. (1983). Kyiv: Head. publishing house of the publishing association «Vishcha shkola». 175 p. [in Russian].
14. Matveev Yu. G. (1973). Anglo-American tort law. Moscow. [in Russian].
15. Matveev Yu. G. (1978). International conventions on copyright. Moscow. [in Russian].
16. Matveev Yu. G. (1987). International copyright protection. Moscow. [in Russian].
17. Pidopryhora O.A., Pidopryhora O.O. (1998). Intellectual property law of Ukraine: Textbook. handbook for law students, universities and faculties. universities. Kyiv: Jurinkom Inter. [in Ukrainian].
18. Kisil V.I. (1989) Prospects for the codification of private international law in the USSR// Bulletin of Kiev University. Ser.: Intern. relations and intern. law. Issue. 28. [in Russian].
19. Kisil V.I. (1990) Legal reform in the USSR and some aspects of private international law // Soviet state and law. № 1. P. 98–104. [in Russian].
20. Kisil V.I., Pastukhov V.P. (1987). Legal status of foreigners in the USSR. Kyiv: Vishcha shkola. [in Russian].
21. Kysil V.I. (2000) Private International Law: Issues of Codification. Kyiv: Ukraine. 426 p. [in Ukrainian].
22. Phedyniak H.S. (1995) The Problem of Tortious Obligations with the Foreign Element Regulation. Dissertation Thesis Submitted for the Degree of Candidate of Law in Speciality 12.00.03. Taras Shevchenko Kyiv State University. Kyiv. 206 p. [in Ukrainian].
23. Phedinyak H.S. (2007). Legal personality of transnational corporations during globalization processes (aspects of international law and private international law): [monograph]. Kyiv: Atica. 200 p. [in Ukrainian].
24. Phedinyak H.S. (2008). Civil law nature of transnational corporations and their agreements with the host state: [monograph]. Kyiv: Atica. 344 p. [in Ukrainian].
25. Phedinyak H.S. (2011). Transnational corporation as a participant in civil law agreements with the host state: [monograph]. Kyiv: Atica. 372 p. [in Ukrainian].
26. Phedinyak H.S., Phedinyak L.S. (2019). Handbook of private international law and international civil procedure. Kyiv: Alerta. 234 p. [in Ukrainian].
27. Phedinyak H.S., Phedinyak L.S. (2020). Workshop on private international law and international civil procedure. Kyiv: Alerta. 226 p. [in Ukrainian].
28. Phedinyak H.S., Phedinyak L.S. (2007). Workshop on the course «Private International Law»: Textbook. Manual. Kyiv: Atica. 312 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.08.2021 р.

Г. С. Фединяк, канд. юрид. наук, доцент
Львовський національний університет імені І. Франко
Кафедра міжнародного права
ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Україна

В ЛАБИРИНТАХ МЕЖДУНАРОДНОГО ЧАСТНОГО ПРАВА

Резюме

Статья посвящена развитию международного частного права как науки, а также организации учебного процесса усилиями специалистов кафедры международного права факультета международных отношений Львовского национального университета имени Ивана Франко. В статье констатируется преемственность, которая сохраняется в науке международного частного права Украины.

Обращено внимание на актуальные проблемы международного частного права Украины, требующие своего решения. Среди вопросов, которые следует решить является вопрос о самостоятельности (или несамостоятельности) международного частного права как отрасли права Украины. Также требует решения проблема все более частого подчинения правоотношений, возникающих с участием граждан Украины, иностранной правовой системе вместо применения к таким правоотношениям коллизионных и материально-правовых норм Украины. Следует решить и вопросы использования новых технологий передачи информации, а также авторского права, которые возникли в связи с пандемией, вызванной COVID-19.

Ключевые слова: международное частное право, отрасль права, частноправовые отношения, иностранный элемент, наука международного частного права, учебная дисциплина.

H. S. Phedinyak, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
I. Franko National University of Lviv
the Department of International Law
Universitetska Street, 1, Lviv, 79000, Ukraine

IN THE LABYRINTS OF PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Summary

The article is dedicated to the thirtieth anniversary of the Department of International Law of the Faculty of International Relations of the Ivan Franko Lviv National University (the department and the faculty were founded in 1991). The development of private international law as a science and the organization of the educational process through the efforts of specialists from the Department of International Law of the Ivan Franko National University of Lviv are analyzed in this article.

This publication states the continuity that is preserved in the science of private international law in Ukraine. Works of many scientists of Soviet and modern Ukraine (V. I. Kisil, V. M. Koretsky, G. K. Matveev, Yu. G. Matveev, V. P. Pastukhov, A. A. Pidoprigora, O. A. Pidoprigora) are a reference point for the development of private international law in Ukraine in the 21st century.

Private international law of each state has its own history of development. Private international law of Ukraine has its own history as well. The system of norms of private international law in Ukraine is based on the norms of the Romano-Germanic system of law. The norms of private international law in Soviet Ukraine were very laconic. The norms of modern private international law of Ukraine are increasingly adopting the features of European law.

The attention of the author of the article is drawn to the topical problems of private international law of Ukraine at the present stage of development of society. They need a solution. Among the issues that should be resolved is the question of the independence (or non-independence) of private international law as a branch of law. The problem of more and more frequent subordination of legal relations arising with the participation of citizens of Ukraine to the foreign legal system, instead of applying conflict and substantive legal norms of Ukraine to such legal relations, also requires a solution. The issues arising in connection with the pandemic associated with the spread of infection caused by COVID-19 need to be addressed as well. The application of the norms of private international law in IT technologies should attract the attention of Ukrainian scientists. This problem is especially relevant when organizing distance learning in educational institutions in a pandemic.

Keywords: international agreement, international bilateral agreement, social security, legislative technique, terminology, private relationships, foreign element.